

Лось надумав був дід Панько помирати. Самотній, їсти нема чого, топити нема чим, нема й сили.

Замолоду сила була, тож ніякою роботою не гребував: просили косити — косив, копати — копав, орати — орав.

Але понад усе з деревом полюбляв працювати: то граблі змайструє кому, то держак для коси, то іграшки дітям — коників та півників, — це найбільше йому подобалося. Завдяки цьому на хліб та на кашу, та на якусь одежину завжди мав. Улітку важко відпрацює — зиму добре переживе.

А тепер нездужав. Такий був старий, що вже й не пам'ятав, коли на світ народився, а все дибав.

І вже б смерть за ним прийшла — дід би й зрадів, але, як на біду, наче й забула вона про Панька.

Тоді вирішив сумирно ждати своєї смерті, а оскільки сили зовсім не лишилося, то ліг собі на ліжко та й лежить — жде.

Але замість того, щоб померти, заснув.

І сниться йому, буцімто ступає він широкою лісовою стежиною, навколо літечко благодатне, тепло, пташки співають на різні голоси, вітерець листям грається, все зелене та свіженьке — краса! І дідові так легко, наче він помолодшав літ на п'ятдесят!

Аж ось бачить Панько: стежка привела його на галявину. А та — кругла, зусібіч деревами гіллястими оточена, і посередині дуб старезний височіє, та такий велетень, що, здається, своїм корінням землю обіймає, а віттям — небо тримає, щоб на голови людям не впало.

Був то священний прадуб, який стоїть на варті між світом живих і світом мертвих. Дід собі так і подумав.

Підходить він ближче до дуба, роздивляється та дивується, яка кора в нього товста й зморшкувата, як у стариганя.

Аж ось чується Панькові, наче заграла сопілка. Та так виграє чарівно, немов чиясь душа безвинна співає. Пішов дід на звук.

Насилу обійшов того дуба та й бачить: сидить, обіпершись спиною на стовбур, хлопчина. Маківка білява, сам босоногий, у сорочечці білій ляній. Грає так натхненно, що нічого навколо не помічає. А Панькові того й треба: не хоче він тривожити хлопця, бо той грою своєю душу йому звеселяє.

Сів дід тихенько поблизу на травичку та й слухає собі, сльозу пускає, дитинство і юність згадує.

Скільки сидів, про те нам невідомо, аж раптом стихла сопілка, а хлопчина до діда звертається:

— Я на тебе довго чекав. Підходь-но тепер ближче, будемо балакати.

Здивувався дід, але цікаво йому стало, тому звівся на рівні ноги та підійшов ближче до хлопчини. Дивиться, а в того очі, як небо — блакитні, глибокі, всередині хмари пропливають, і зіниць нема!

Злякався дід Панько — оце так видо-вище! Перехрестився, хоче щось сказати, а йому наче мову відібрало: язик не ворухиться, слова в горлі застрягли, уста склепило.

Тоді хлопець і каже:

— Не бійся мене, діду. Не заподію тобі шкоди. Я той, хто звістку приносить. Маю децю і для тебе: ти думаєш, що час твій настав, але помиляєшся. Є ще справи у світі, котрі, крім тебе, не зробить ніхто. Тому слухай уважно, що тобі казатиму, а тоді вертайся на землю та шукай у собі силу вік дожити гідно, призначення своє виконати.

Як прокинешся, знайдеш на своєму столі свіжу пшеничну паляницю, загорнуту в рушник. Рушник той не простий: білосніжне його полотно — то людська доля, а що на ній червоним хрестиком вишито — то кров'ю людська історія написана, а що золотом підбито — то промінням сонячним прошито, вищими силами благословлено.

І паляниця теж не проста: як їсти-меш — сила повертатиметься, а як

Охнув дід, очам своїм не повірив, ледь сили знайшов з ліжка підвестися та й до столу, пальцями паляниці торкається — чи не марево?

Ні! Теплий хліб!

Перехрестився дід Панько, та й нумо їсти. Їв і їв, аж поки до половини не дійшов. Тоді ще хотів відламати, бо так йому було смачно, але згадав слова хлопчини зі сну: «Трішки поїж, а решту загорни в рушник та всюди носи із собою».

— Треба зупинитися, бо зараз усе проковтну, то й не буде чого із собою носити... — сказав сам до себе.

Покряхтів Панько, крихти зі столу в долоню згріб і в рота закинув.

Правду сказав хлопчина, що паляниця сили надає. Наче посвітлішало в дідовій душі, наче світ розвиднівся, тож вирішив він одразу в дорогу рушати — а чого зволікати? Скоріше впорається — скоріше на вічний спочинок піде.

Загорнув пів паляниці в рушник, поклав у торбину за плече та й рушив за поріг.

Ішов селом, а люди дивувалися: куди це дід такий старий зібрався? Питають через одного, а дід їм відповідає:

— Іду смерті шукати, бо вона про мене геть забула!

Люди пальцем біля скроні крутять та діда поглядом проводжають.

Як вийшов уже з села Панько, тоді полем подався, а по тому й до лісу доча лапав, бачить — стежина дійсно немов кличе його вперед. Немов ноги не дідові — спритні, квапливі. Довго чи ні так крокував, аж ось бачить: сидить під вербою дівчатко, ледь живе, та й гірко плаче.

— Що з тобою, дитино? — питається дід.

— Ох, дідусю, в селі, звідки я родом, запанував страшний голод, усі помирають змучені, бо хижі залізні птахи випалили наші поля разом з усім врожаєм. Я пішла шукати допомоги, але сила покинула мене, то сіла я під це дерево перепочити, але встати не можу. Оце чекаю своєї смерті, а самій так гірко — до матері хочу.